

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 19 • год. ХСIII • 16 октомври 2013 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

Научна конференция обсъди разорението на тракийци

Националната научна конференция „100 години от разорението на тракийските българи“ събра в Кърджали на 12 октомври едни от най-видните учени, които изследват съдбата на тракийските бежанци. Тя бе организирана от Съюза на тракийските дружества в България, Регионалният съвет на тракийските дружества – Област Кърджали, Тракийското дружество „Димитър Маджаров“ – град Кърджали и Тракийския научен институт. Конференцията бе част и

от националната програма на СТДБ за честване на 100-годишнината от Балканските войни. Целта ѝ бе да осмисли от дистанцията на времето и да предложи съвременен прочит на етнодемографските, социално-икономическите и културни процеси в Тракия през ХХ век, да внесе в научно обръщение нови факти и документи, да потърси мястото им в колективната и индивидуална памет. Тридесет учени – изследователи на Тракийския въпрос от БАН, водещи научни центрове,

музеи и архиви в страната, обсъждаха проблемите на демографските промени в Тракия и войните през 20 век, настаняването, оземляването и социалната адаптация на тракийските бежанци и ролята на тракийската организация за съхраняване на тяхната идентичност, съдбата на тракийските българи в международните и двустранни договори; битката за интерпретацията на историята на Тракия. В работата на конференцията взеха участие и активисти на тракийското движение,

членове на Централното ръководство на СТДБ, на Върховния комитет и на ТНИ.

Преди да започне конференцията член. кор.проф. д-р Васил Проданов връчи от името на СТДБ и ТНИ грамоти и книги на 15 ученици от кърджалийските училища, участвали в националния конкурс „100 години от разорението на тракийските българи“. Научният секретар на ТНИ д-р Ваня Стоянова отбеляза, че кърджалийските деца са участвали особено активно в конкурса и благодарни на учителите, които са създали истинска школа по родолюбие в града.

Продължава на 4-а стр.

Уважаеми госпожи и господа,

Приемете моето извинение, че нямам възможност лично да ви поздравя и да участвам в работата на Националната научна конференция „100 години от разорението на тракийските българи“, както и в откриването на изложбата на тема: „Не забравяй, но не отмъщавай“.

Темата за съдбата на българските бежанци от Тракия и Мала Азия е изключително важна не само за

нашата история, но и в контекста на днешните събития в международен план, когато проблемите на едни други бежанци-от Сирия, тревожат международната общност.

Трагичната съдба на нашите сънародници от Източна и Западна Тракия, прогонени преди 100 години, е тема на множество изследвания и дискусии. Трудът на акад. Любомир Милетич „Разорението на тракийските българи през 1913 г.“ остава един от най-ярките, превърнал се не случайно в „библия за тракийския погром“.

И като политик, и като историк смятам, че дистанцията на времето изисква съвременен прочит на историческите факти и обстоятелства, белязали съдбите на хиляди българо-тракийци преди 100 години. И не само защото го дължим на техните потомци.

**Пожелавам ползотворна
работа.
Сергей Станишев,
председател на НС на БСП,
председател на ПГ
на „Коалиция за България“**

ТОДОР КОРУЕВ
След 1 януари 2014 г.

чужденци ще могат да купуват земя в България. И тази порта се отваря широко благодарение на договора ни за присъединяване към Европейския съюз. Тия, които са го подготвяли и сетне подписвали, са били доста опиянени от еуфорията, че влизат в историята, та са поставили в много от приетите задължения българския национален интерес под миндера само и само да ознаменуват празника на присъединяването, пък после да става каквото си ще. Но ето, че сега берем плодовете на недалновидността им. И настояваме да се удължи срока на забраната за продажба на земя на чужденци. И от Земеделското министерство предлагат тя да бъде продължена още 7 години, но там много добре знаят, че тази мярка трябва да одобрена от 27-те страни на Европейския съюз. И ако наистина искаме това да стане, не трябва да губим време, защото то и така тече по-бързо, отколкото мисле-

убедени, че „всеки, който купи земя у нас, после може да прояви териториални претенции и от 111 хил. кв. км ще се къса малко по малко“. Приемам това твърдение не като националистически изблик, защото имаме много поучителни примери. Земята на косовските сърби отдавна не е тяхна – никой не я изнесъл оттам, тя си е там – на мястото, просто вече не е сръбска. Шиптари изкупили земите на македонските българи около Струга и Тетово и там вече е албанско. Това е отговор на adeptите на либерализацията, които ни внушават: продавайте земя – тя не се изнася. Българинът в миналото е загубил толкова много своя земя – заради глупостта на управляващите си и вероломството на Великите сили, че би било безумство сега да подложим територията си доброволно на нова ампутация. Само за миг си представете какъв дошеш е за турските бизнесмени да превземат Странджа, тук усилено се купува земя, фирми плащат и за частни гори, къщи и парцели. Върно няма да изнесат земята ни отта-

Земята ни не е за чужденци

нето на нашите политици.

Ако питате мен, тия които месеци наред протестират по жълтите плочки, биха си осмислили поведението, ако вместо да повтарят досадили на страната рефрен „Оставка!“, да поискат да не се вдига ветото върху продажбата на земя на чужденци. Така ще направят нещо „на ползу роду“. Наистина върви петиция в подкрепа на нормативен акт, с който се настоява българската земя да се ползва от чужденци за земеделски нужди или за други предприятия от търговски характер само чрез отдаване под наем без право на прехвърляне на собствеността. Като изключение в това предложение се допуска за „родените в чужбина потомци на българи с двойно гражданство, доказан български произход и свободно владение на българския книжовен език“. Привърженици на справедливата идея за мораториум искат не седем, а срок от двайсет години върху продажбата на земеделски земи. Те са

■ Тодор Коруюв

тък границата, но и плодовете от нея няма да останат тук, а етническият баланс ще бъде нарушен. Не забравяйте, че 20-30 хиляди български турци изселници имат изборителни права и българско гражданство и нищо не може да ги спре да купуват земя в бившата си родина. Не е тайна, че и сега няма пречка чужденци да се сдобият със земя у нас чрез подставни лица и чрез фирма, регистрирана в България. Хитреците винаги му намират колая. Не е ли по-добре да се направим така, че държавата да стимулира продажбата на земя не на чужденци, а на нашенските земеделци.

Проект!

Декларация на Народното събрание

Тази година отбелязваме значими събития от историята на България: 110 години от Илинденско-Преображенското въстание и 100 години от Балканските войни. Неотделима от тях е и 100 годишнината от разорението и прогонването на тракийските българи. Балканските войни носят смърт и страдание на стотици хиляди хора. Стават предпоставка за етническо прочистване, насилие и жестокост. В резултат на тези войни Тракия беше почти обезбългарена. Десетки хиляди бяха поругани, насилени, убити. Прекланяме глава пред тяхната мъченическа съдба.

Тези войни донесоха победи, но и страдания и жертви за всич-

ки балкански народи. И тяхната памет е важна за балканските народи.

В тях българският войник показва чудеса от храброст, но огромно количество българи минаха през своята Голгота. Ние не трябва да забравяме и храбростта, и Голготата! Не трябва да забравяме, че още тогава войводите, защитавали живота на прокудените, ни завещаха девиза „Не забравяй, но не отмъщавай!“ Да живеем по принципа: „Търси справедливост, но обичай ближния си, независимо от каква вяра, народност и

раса е той“.

Днешният ден ни задължава да не забравяме паметта на хилядите тракийци, станали жертва на масово насилие във времето, когато се утвърждаваха националните държави на Балканите в последните дни на Османската империя. Нека да погледнем честно на историята, да си направим съответните поуки и да изведем принципите на добросъседство, сътрудничество и общо бъдеще. Защото който не се учи от историята, е обречен да я повтаря. А за съжаление, у нас и на Балканите

имаме прекалено много повторения на историята!

Да сведем глави пред паметта на всички жертви и герои! Да продължим да се борим за справедливо овъзмездяване на наследниците на тракийските българи за оставените от тях имоти по време на насилственото им прокуждане! Да гледаме напред към едно бъдеще, в което повече няма да има повторения на историята! Да работим и на Балканите, съобразно принципите и духа на обединена Европа. Стратегията на Съюза на тракийските дружества в Бълга-

рия – организацията на прокудените българи, за изграждането на Еврорегион Тракия е най-добрият начин да преодолеем останките от миналото, да потърсим справедливост за нерешените проблеми и път за ползотворно сътрудничество!

Поклон пред паметта и страданията на загиналите и прокудените от бащин дом и бащино огнище!

Поклон пред паметта на героите! На борба за единни, а не разделени Балкани!

Да вървим към бъдеще, в което историята не ни носи нови разделения и противопоставяния, а прошка, смирения и поуки за добросъседство и сътрудничество!

Седма родово-земляческа среща в Атолово

НАДЯ ЖЕЧЕВА

На 5 октомври в село Атолово, община Стралджа, се проведе среща на потомците на тракийските и македонски българи, заселени в новосъздаденото село, наименувано на един от основателите на фондацията „Спасете децата“, английския благородник лорд Атол.

Селото е създадено на рекултивирани земи на Стралджанското блато и къщите са изградени по типове проекти на френския архитект Шарон през 1926 г. Настанени и оземлени са бежански семейства от Одринска Тракия и Егейска Македония, съотношението е почти поравно.

За седми пореден път се събраха наследниците на първите заселници в селото.

Родово-земляческата среща под девиза „По стъпките на дедите ни“ бе тържествено открита от кметския наместник на селото Стефан Сотиров. Гости на събитието бяха кметът на общината Митко Андонов със своите заместници Иван Георгиев и Мария Толева, Иван Иванов, зам. обл. управител. Присъстващите поднесоха венци на признателност пред паметната плоча на лорд Атол – от името на кмета Митко Андонов, от областната администрация, от признателните атоловци, от Съюза на Македонските организации и Съюза на Тракийските дружества. „Да не забравяме историята и майките, които отгледаха своите и чуждите деца в едно свирепи време, да не забравяме сълзите на бежанския живот, да не забравяме жеста на английската фондация „Спасете децата“, прикани кметския наместник и думите му бяха посрещнати с много ръкопляскания. Присъстващите не криеха вълнението от спомените.

83-годишният дядо Стоян Димитров, който помни разказите на своя дядо, преселник от Гърция, е роден в Атолово. Мило му е родното село, но не престава да жали за съдбата на онези, които вече не са между живите. Пристигналите от Пловдив за случая Атанаска Вълкова и Мария Атанасова, дъщери на Димитър Матанков, вече нямат близки в Атолово, но са тук, за да срещнат свои

роднини, да запознаят децата и внуците с братовчедите. „Баба скрила пендарите си под сайванта с надеждата, че ще се върне, но остават да живеят в Атолово, където са оземлени и продължават рода“ разказват жените и обръщат страница по страница историята на пристигналите от гръцка Македония и Турска Тракия техни деди. Радват се, че днес има кой да ги събира в Атолово.

Тържеството продължи в църквата „Св.Димитър“, където трима свещеници отслужиха празнична литургия и водосвет за здраве. Край иконите, дарени от първите заселници в селото, присъстващите търсеха имената на своите роднини и обясняваха на по-младите: „Духът на дедите е тук, ние сме продължители на живота, трябва да знаем и да помним!“, разказваха жените, кротко изтривайки издйнически сълзи по лицето. Родът, майка България, буквите и вярата са водещи в атоловския празник всяка година. И една неизкоренима любов към мястото,

дало живот на новите заселници.

В Атолово фондацията-дарител и държавата оземляват над 149 семейства, раздадени са над 152 полски имоти. Благодарение на настойчивостта на новите атоловци пред министъра много скоро е издействано на гарата да спира влака. С доброволен труд само за две години в селото е изградена и църква, всеки стопанин поема задължението да прокопае водопровод, за да стигне водата до дома му. Домакинствата постепенно укрепват, в дворовете играят по 5-6 деца, нощем до късно светят газети, на които жените плетат и предат. В края на 50-те години на миналия век селото достига своя връх, в него живеят и работят 980 души. Днес те са 194. Но Атолово съществува, въпреки кризите и препятствията. Таня Алексиева, представител на бежанците от Гръцка Македония, разказа за Илинденско-Преображенското въстание, припомни строителството на къщите в Атолово, задружния

живот на тракийци и македонци. „Да се връщаме в Атолово, съхранили този плам на дедите!“, завърши тя.

„Нашата Тракия е медена пита!“ поетично започна своето изказване Костадинка Димитрова, представител на Тракийските дружества, която гордо се представи като издънка на Ярменчевия род от с.Булгаркьой. Поздравявайки присъстващите за това, че възкресяват онези събития отпреди 100 години, тя сподели спомените за своя дядо Стамо, за който Булгаркьой остава „рана-живеница“.

Михаил Вълков, зам.председател на Съюза на Тракийските дружества в България, прочете поздравителен адрес от името на председателя Красимир Преманов. В него той изразява своето уважение към атолци заради неугасващия им стремеж да съхранят традициите си, православните си корени и непокорния си

борбен дух, помнейки миналото и вярвайки в бъдещето.

Хубаво продължение на празника беше връчването на поздравителни адреси към най-възрастните жители на Атолово 90-годишните Марийка Иванова, Михаил Чакъров и Стойка Сапунджиева. Празникът продължи с концерт, който още повече повдигна настроението. На импровизираната сцена пред читалището звучаха песните на вокалната група при ансамбъл „Гоце Делчев“ Бургас, Илиян Георгиев, потомък на Илия Джибов, заедно със своята очарователна партньорка Даниела Ничева от спортен клуб „Тандем“ Ямбол представиха своите спортни танци, а ансамбъл „Въжички“ накара по-младите от публиката да завият хоро. Накрая с обещанието „И догодина да бъдем заедно в Атолово“ се сбогуваха всички участници.

В Хасково отбелязаха век от разорението на тракийци

С поетично-музикален спектакъл Тракийското дружество в Хасково и читалище „Тракия“ отбелязаха 100-годишнината от разорението на тракийските българи. Групата за художествено слово изпълни стихове на Недялко Диев от стихосбирката му „Тъга по бялото море“.

Автентични народни песни поднесе дамската вокална група „Тракийска дъга“.

Председателят на дружеството Кирил Сарджев поздрави активния деятел на организацията Недялко Диев с неговата 70 годишнина. Поезията на Диев носи нестихващата тъга на прокудените от родните места тракийски бежанци, която генетично се пренася върху техните потомци, отбеляза в словото си Генка Канева, ръководител на клуба по художествено слово.

Никога не слагай точка на своята вълнуваща лирика, пожела на юбилара председателят на читалищното настоятелство Димитрия Христова.

Диев получи поздравителни адреси и цветя и от читалище „Яворов“, където членува в литературната студия „Зорница, а също и от клуб „Родолубие“.

СТДБ и УБИТ подписаха договор

Съюзът на тракийските дружества в България и Университетът по библиотекознание и информационни технологии в столицата подписаха договор за сътрудничество. Той предвижда СТДБ да разпространи сред дружествата си образователни и научни материали, свързани със социализацията на културното ни наследство. Сред материалите са филм за Странджа, изработен от студентите на УБИТ, библиографски справочник, сборник „Културно-историческо наследство“, авторски книги на Стоян Денчев и София Василена, на Валерия Фол, Иванка Янкова и др.

Под звездното небе на духовността

ХРИСТИНА СТОЕВА

За ораторското умение на доц. Христо Ганев бях слушала много похвални думи още преди да се запознаям. „Голям оратор – казваха тези, които го бяха слушали. – И много умен.“ „В залата настъпва необикновена тишина, когато той е на трибуната“ – чувях да казват други. „Много е богата мисълта му, а страшно художествен изказът ѝ!“ – констатираха трети. Когато след 1990 година се събрахме, по волята на съдбата, да работим заедно в тракийската организация, където той беше председател на Варненското тракийско дружество, а аз – културно-просветник, имах възможност сама да се убяда в изключителните му ораторски способности. Учудвах ме умението му да намери понякога само една, но незабравима и всеобхващаща фраза, за да характеризира личността на човека. Мен, например нарече „милионерка на букви“ (дори беше изчислил колко букви съдържа последната ми книга!) и аз наистина се почувствах пребогата духом!

Въпреки това не бях го опознала съвсем добре преди да прочета неговата последна (засега) книга „Под звездното небе на духовността“, издадена във Варна през тази година. Не можах да се откъсна от нея преди да изчета нейните 175 страници и особено последните 59, съдържащи 1650 негови авторски афоризми. Дай Боже всекиму такова богатство, а на нацията – такива талантлив хора!

Габна ме мене, читателят, съдържанието на книгата, но и предговорът, написан от мислител, способен да отвори в това наше объркано политическо време непреходните ценности. Всяко изречение е наситено със зов за човеколюбие, за мъдрост и за свобода. А майка България? „На небето няма две слънца, за щастие на земята има една майка България!!!“ – е написал в книгата.

Колко точен и прецизен е авторът в подредбата на съдържанието на книгата. Понася ни на крилете на мъдростта още със заглавията, за да ни остави без дъх. Струваше ми се невъзможно, невероятно, един човек да

е сътворил това.

„С перо и меч за бъдещето на човечеството“ са пожертвали живота си Левски, Ботев, Петко Киряков (Капитан Петко Войвода), Ст. Стамболов, Иван Вазов, Димитър Михалчев, Пейо К. Яворов, Петър Дънов, Асен Златаров, Николай Хайтов, а от инж. Никола Димков стигнахме до Ирина Бокова и Юнеско. Все известни имена, а колко неизвестни, поднесени с такъв финес факти се крият зад всеки образ, представен с по една сполучливо подбрана фраза-мисъл в съдържанието. Непременно прочетете тези очерци, за да обогатите познанията си и да изпитате върховна естетическа наслада!

Във втората част, озаглавена „За свободата и духовното извисяване“, със същия вътрешен заряд на творческата мисъл са обрисувани: Александър II, генерал Скобелев, Лев Толстой, Дмитрий Лихачов.

Много приятели има общественика Христо Ганев: на национално и на регионално ниво. Взаимно е дълбокото им уважение и убеждението, че „духовната щедрост е дар Божи“.

ВЪСТАНИЕТО В МАЛКОТЪРНОВСКО- ЛОЗЕНГРАДСКО- БУНАРХИСАРСКИЯ РАЙОН

Д-Р ВАНЯ СТОЯНОВА

Решението за повсеместно въстание в Македония и Одринска Тракия, взето на Солунския конгрес на Вътрешната организация и потвърдено от Смилевския конгрес на Битолския революционен окръг в началото на май 1903 г., е подкрепено единствено от конгреса на Одринския революционен окръг, провел се на Петрова нива (11–14 юли н. ст. 1903).

В оставащите броеви седмици подготовката за въстанически действия в петте района, на които е разделен Одрински окръг, се ускорява. В първия от тях – Малкотърновско-Бунархисарско-Лозенградския – готовността на населението за борба и въоръжаването му са най-напреднали и затова единствено в него се предвиждат масови и повсеместни действия. В останалите четири района – Чокенски, Мустафапашанско-Одрински, Дедеагачко-Гюмюрджински и Ахъчелебийско-Скеченски се планират само партизански акции срещу военни подразделения и важни обекти, които да задържат дислоцираните там турски войски, да ограничат тяхната маневреност и нарушат комуникациите на противника.

Подготовката включва продължаващо въоръжаване на населението, масово военно обучение, набавяне на въстаническо облекло, организиране на складове за продоволствия, боеприпаси и медицинско оборудване. Изграждат се и основните боеви сили. Първи революционен район е разделен на 12 участъка и във всеки от тях се формира участъкова чета, а в 12-я, лозенградски участък те са две. Освен тях, в почти всяко от бли-

зо 50-те села на района се създават и т.нар. „смъртни дружини“. Организираните се също санитарна и техническа чети. Всички те, заедно с присъединилото се към тях въстало население изграждат въстаническите отряди, които се изправят срещу турските войски през лятото на 1903 г.

След избухването на въстанието в Македония на 20 юли по ст. стил, ГРБТ на ОРО в състав М. Герджиков, Лазар Маджаров и кап. Стамат Икономов се събира и определя за дата на въстанието в Тракия нощта на 5 срещу 6 август (18/19 н. стил) – т.е. на Преображение, което дава и името му. Отсрочката е в съответствие с общия план за постъпателни въстанически действия в зависимост от готовността на отделните революционни окръзи. Тримата водачи се отправят към три центъра на предстоящите сражения, за да поемат ръководството им: съответно М. Герджиков към връх Китка край Василико, Л. Маджаров – към с. Дерекьово, Малкотърновско, а кап.

Ст. Икономов – в с. Инджекьой, Бунархисарско.

Часове преди решителния миг войводата Лазар Маджаров свиква събралите се около 300 души четници на лагер край с. Дерекьово и се обръща към тях с прочувствена реч, която завършва с думите: „Нека дружно да извикаме – Долу турската тирания! Да живее свободата! Да живее свободна Тракия! Да живее свободна Македония, за която нашите братя и сестри зад Рила и Пирин ето вече 14 дни се борят като разярени лъвове.“

Силното му слово, може би първо и последно в кариерата му на въздействащ оратор, затрогва до сълзи присъстващите и от покорни раи ги преобразява в герои-борци, спомня си четникът Георги Хаджигатанасов. Думите му още веднъж изтъкват единната мотивацията на бунтовниците от всички краища на революционната територия и общобългарския характер на подетата от тях борба.

Въстанието избухва почти едновременно в целия в Малкотърновско-Лозенградско-Бунархисарски район. Първата бомба проехтява край с. Стоилово, Малкотърновско, където е четата на Дико Джебев. Заради пристигналото на

сутринта турско подкрепление, въстаниците са принудени да се оттеглят. За кратко време цяла Странджа, населена с българско население, е обхваната от пламъците на бунта. В ожесточени сражения въстаниците прочистват района от войскови и полицейски подразделения (с изключение на гарнизона в Малко Търново, което не е атакувано), овладяват телеграфо-пощенски станции и важни обществени сгради, превземат постове по българо-турската граница и улесняват движението на населението и въстаническите сили в двете посоки – факт, който ще се окаже от огромно значение при разгрома на въстанието и спасителния поход към България.

Най-значителното сражение в района се води при Василико, където нападението се ръководи лично от Герджиков. В състава на 120-числената чета е отделението на Христо Силянов, летописецът на освободителните борби на Македония. До 6 август вечерта градът е освободен, а турските войници избягват по море. В ръцете на въстаниците падат също Ахтопол и Резово. Под ръководството на Лазар Маджаров и Лазо Лазов четниците нападат турския гарнизон в с. Дерекьово и прекъсват комуникациите с Малко Търново и Лозенград. Бойците на кап. Стамат Икономов и Стоян Тозлуков – Даскала разгромяват турския гарнизон в с. Инджекьой, Бунархисарско. В с. Цикнихор сражението ръководи войводата Стоян Камилски, в с. Граматиково – Пеню Шиваров, в Лозенградския район – Яни Попов и Янко Стоянов. Овландени и освободени са селата Гюктепе, Сармашик и Конак. В с. Паспалаво след ожесточено сражение турският гарнизон се оттегля към Малко Търново, но тук въстанието взема една от най-скъпите си жертви – легендарния войвода Георги Кондолов. Във всички части на Малкотърновско-Бунархисарско-Лозенградския район въстаниците успешно се справят с бойните си задачи. Разгромени, прогонени или задържани на място са значителни военни и полицейски сили с около 11-хилядна численост.

На освободената територия е установена революционно-демократична власт, която съвременниците наричат „Странджанска комуна“. Неин аналог в Македония е Крушевската република, просъществувала десет дни. Властта се осъществява от ГРБТ, чиито поделения по места играят

ролята на местни органи на управление.

В останалите райони на ОРО четите извършват нападения над войскове подразделения, атакуват жп линии или със самото си присъствие и движение в поверения им район предизвикват напрежение сред противниковите сили и ги задържат в гарнизоните.

Свободата на странджанци е краткотрайна – продължава само двайсетина дни. Срещу въстаниците е изпратена 40-хилядна редовна войска, съпроводена от башибозук. По ирония на съдбата предводителят ѝ, Шукри паша, след десет години ще предаде Одрин на българите. Погромът е жесток и поголовен – в 66 села са опожарени 2160 къщи, избити са 2500 души, а около 20 000 са прогонени от родните им места. В упорити отбранителни боеве, в които загиват мнозина от въстаниците и мирното население, голяма част от четниците успяват да се изтеглят на българска територия.

Поражението е предвидимо, дори извън допуснатите тактически грешки и липсата на опит. Недобре подготвено, с недостигащо въоръжение, избухнало в неподходящ от международна гледна точка момент, въстанието и не цели бърза крайна победа. Според неговия план, изработен от ЗП на ВО, задачата на въстаниците е „Не да победим Турция, а тя да не може да ни победи“, т.е. да покажат на света, че не могат да бъдат унищожени докрай и че Европа все пак трябва да се намеси и предизвика обещащите от нея реформи.

Търсейки значението и смисъла на Илинденско-Преображенското въстание изобщо и на обречения бунт на българите в Тракия в частност, ще припомним думите на Михаил Герджиков: „... И когато избухна Преображенското въстание пред вратите на турската столица и под носа на дипломатическите представители на великите сили, цял свят опули очи от изненада и учудване пред дързостта на „презрения роб“ да въстава с голи ръце срещу своя „легитимен господар“. Спомням си разговора, който имах скоро подир въстанието с един български дипломат. Между другото, той ми каза: „Ех, наистина, печален край, но вие поне подчертахте пред целия свят българския характер на Тракия.“

Отвъд поражението, отвъд материалните жертви и душевното униние, отвъд заличеното българско присъствие в големи части на Тракия, остават дързостта и достойнството в българския национален характер – ако ги имаме днес, дължим го и на тях, героите от Преображение Господне 1903.

■ Част от възстановката на въстанието, представена тази година на Петрова нива

Читанка по родолюбие

Доц. д-р Ивайло Христов

На 25 септември т.г. в Съюза на тракийските дружества в София се проведе възпоминателна вечер за трагичната участ на тракийските българи и представяне книгата на проф. д-р Георги Янков „История на село Ефрем“. (Преди месеци в „Тракия“ публикува откъси от книгата.) Вечерта се превърна в духовно събитие, едно от малобройните в обрелата ни от бездуховност страна. В препълнения салон, нажежен от емоции, спомени и страсти, присъстваха вицепрезидентът Ангел Марин, чл.кор. Стоян Михайлов, професорите Васил Проданов, Георги Найденов, Георги Манолов, Петко Тодоров, Мария Чавдарова, Маргарита Тошкова, доц. Симеон Асенов, радатели на тракийската кауза. След прочуствено слово на проф. Делчо Порязов, акцентът на вечерта се съсредоточи върху селищната история на проф. Георги Янков, побрала на страниците не само миналото на с. Ефрем, но и предизвикателствата пред българската национална самобитност.

Интересът на Георги Янков към краезнанието и конкретно към историята на с. Ефрем (Хасковска област), приютило тракийските и малоазийските българи, е израз на родова памет, на синовен дълг пред родителите, близки, дом, семейство. В предговора си авторът отбелязва: „България е отечество на всички българи, но наред с това всеки човек има и едно „малко отечество“ – това е родното място, къщата, от чийто праг за първи път е погледнал света. В него се отразява цялото ни отечество,

както в капката роса се отразява слънцето... Патриотизмът е невъзможен без привързаност към земята и родното селище. Всички ние обичаме родното място не защото е голямо или велико, а защото е наше!“.

Паралелно с това, „История на село Ефрем“ е израз и на национална памет, на нуждата от общи гробове, общи места за поклонение и пр. осигуряващи континуитета на българското национално битие. Известно е, че забравата и трансформациите на т.нар. „места на паметта“ е едно от най-тъжните и печални явления в идентичността на българина. В българската история има един факт, който стъпва, и е немислим в друга европейска държава. Четирима – пет години след смъртта на Георги Раковски неговите съратници решават да му издигнат паметник и тръгват „на просяк“ за пари сред нашата заможна по това време търговска емиграция. И събират: една турска лира и един австрийски минц! Приблизително същото се получава и с подписката за паметника на Левски в София. Сумата, която е била събрана далеч не е достигала, та се налага Народното събрание, по настояване на поп Тодор (изповедникът на Апостола пред бесилото) да отпусне необходимите 20 000 лева.

Малцина днес знаят и се интересуват къде са погребани например Петко Р. Славейков и Стефан Стамболов; нямаме запазен нито един „царски гроб“, включително и този на цар Борис III; правим паметници на принцеса Даяна, но нямаме в София паметник на Хан Аспарух или на хан Крум, който я

завоюва за българите; през 50-те години на XX век Къринското ханче е затворено като музей за няколко години и превърнато в склад за картофи, по времето на сталинизма със заповед са съборени редица военни паметници в България и т.н. Българите са може би единственият народ, който няма съзнание и отговор на въпроса: „Кой е политическият баща на свободната българска държава?“ За разлика от Италия например, където във всеки град се издигат паметници на Джузепе Гарибaldi и Виктор Емануил II – обединители на съвременната италианска държава.

На историческите факти Георги Янков придава вътрешен живот, превръщайки ги в жива действителност. Документите и свидетелствата, които при традиционното краезнание се явяват в сухо, претрупано с подробности изложение, у него са представени сбито, интересно, обобщено, с акцент върху психологията на отделните събития. Ето защо „История на село Ефрем“ носи и познавателна, и емоционална стойност. Пред Георги Янков въобще не стои въпросът за смисъла на подобни книги. По простата причина, че селищните истории имат това драгоценно качество, че с времето увеличават своето значение, възкресявайки частици от мозайката на националната ни история. Като в случая става дума не просто за историята на селището Ефрем (името идва от средновековната крепост Ефрем, кръстена най-вероятно на преподобни Ефрем Сирин), но и за участта на „Ефремци“ – общността от хора, която съгражда през XX век село Ефрем.

Успоредно с това, книгата на

Георги Янков „История на село Ефрем“ не е само повествование за облика на едно селище, но и за трагичната съдба на тракийските българи, за тяхното прогонване и асимилиране от територии, където българите са доминиращ етнически елемент. В този смисъл книгата е и предупреждение срещу амбициите на неоосманизма за възвръщане на политическо и икономическо влияние на Турция върху Балканския полуостров.

В сравнение с навъдилите се през последните десетилетия „глобалисти“ и ругатели на всичко българско, Георги Янков не се поколебава да определи турската реокупация през 1913 г. на Западна Тракия като „разорение“, „погром“, а избиването на тракийските българи като репетиция за геноцида над арменците, извършен от младотурците през 1915 г., когато над 1,5 милиона са избити или загинали по време на депортацията им от тяхната изконна територия – Западна Армения. Неслучайно Георги Янков подробно се спира на разорението и етническото прочистване на тракийските българи през 1913 г., и най-вече на кържавият им път от Дедагач на Бяло море до с. Маджарово на р. Арда. Път, осеян с костите на жени, деца и старци. Проф. Любомир Милетич нарича тези убийства „нечуто варварство“, чиято цел е физическото унищожаване на хората, само защото са българи!

Георги Янков е показал добродетелите на тракийци, тяхното трудолюбие, патриотизъм, толерантност. Авторът утвърждава родолюбието като едно от старите и значими постижения на човешката цивилизация, га-

рантираща независимостта и самостоятелността на държавите. В този смисъл „История на село Ефрем“ е дълбоко патриотична книга, която милее за потъпкано ни отечество.

Отчетливо звучи и етническата толерантност на тракийци. По време на Руско – турската Освободителна война от 1877–1878 г. в документите не е засвидетелствана агресия на българи към турци – нито преди, нито по време на войната, нито след това, когато българите са имали политическо и икономическо надмощие и са могли да се саморазправят с бившите си господари. Има едно-единствено обяснение на това обстоятелство: етническата омраза не е в характера на българина, още повече, че той е живял, общо взето, в спор с обикновените турци, съселяни, съседи. Бедите му идват от официалната административна османска власт и от преселените черкези и татари. Когато българските власти наново се установяват в Западна (Беломорска) Тракия след 8 октомври 1913 г., по силата на Букурещкия договор от 10 август 1913 г. и Цариградския договор от 29 септември 1913 г. по оценката на Любомир Милетич „се отнесли крайно търпимо към турците и първата им грижа е била да вземат мерки да не се даде възможност на отчаяното българско население да потърси сметка от своите гонители и да отмъщава. Само два-три случая на жестоко отмъщение има, и то няколко дни преди напълно да се наложи новата българска власт“. Тракийският войвода Димитър Маджаров изказва забележителната ми-

съл: „В борбата за справедливост и свобода никога да не се достига до отмъщението.“ Или както гласи девизът на тракийци: „Не забравяйте, но не отмъщавайте“. Акад. Георги Марков отбелязва: тези думи „звучат толкова благородно, че би трябвало да се осъзнаят и от другите съседни нам народи.“

Независимо от своя изследователски характер, селищната история на Георги Янков е написана сочно и пластично, с една силно доловима сърдечна нотка. Тя е видима както в образния език на автора, така и в пресъздадените събития, исторически случки, герои. Написана увлекателно, в досег с „медените питки на душата“, набрани в детските години, книгата на Георги Янков разкрива чертите на един свят, изпълнен с естественост и с любов към простите човешки неща, за съжаление, вече едва мъждукащ в спомените на хората. Тя възбужда и възпитава едновременно, очовечавайки историята, придавайки ѝ плътност. Независимо от автентично пресъздадената историческа атмосфера съдбата на хората е водеща идейно-емоционален център. Георги Янков има способността да внушава краезнанието, да го насища емоционално, докосвайки сърцето на читателя. В книгата му оживяват революционери и мукхтари, религиозни и традиционни празници, сиромаси и богаташи, гъркомани, туркофили и патриоти.

Така творбата на Георги Янков носи в себе си едновременно чертите на етнографския и историческия очерк, на социалното проучване, а също не и на художественото произведение. Повествователният почерк на автора няма нищо общо с наукообразния стил и сухото изложение, а самата книга може да се чете като читанка по родолюбие.

Научна конференция обсъди...

Продължава от 1-а стр.

Преди конференцията да започне своята работа във фойейто пред залата на комплекс „Арпезос“ бе открита документална изложба „Не забравяй, но не отмъщавай“. В нея са показани архивни документи, издирени и събрани от ДА „Архиви“ в Кърджали, Тракийското дружество „Димитър Маджаров“ и Регионалния исторически музей в града. Тя бе представена от Яни Янев – зам.пред. на ТД и зам. пред. на Върховния комитет и от В. Златилов от ДА в Кърджали.

Председателят на СТДБ Красимир Преманов поздрави гости и участници в конференцията и в приветственото си слово подчерта, че Кърджали си остава крепост на българщината и това е една от причините конференцията да се организира именно тук. Чрез нея имаме възможност да направим връзка между минало, настояще и бъдеще. Председателят на СТДБ припомни, че тракийските българи са дали много жертви и герои за България и свободата и една от големите мисии на СТДБ е да поддържа живо патриотичното съзнание у поколенията. Той обобщи, че с конференцията завършват юбилейните прояви, посветени на големите годишнини, които отбелязваме през 2013 г. Кр. Преманов отбеляза подкрепата, която бе получена от правителството за отбелязване на 100 години от Балканските войни, 110 г. от Илинденско-Преображенското въстание и 100 г. от разорението на тракийските българи.

В своето слово член.кор. проф. В. Проданов припомни, че всяко поколение разглежда историческите събития от нов ъгъл и наше задължение е да убедим децата, че тракийската

кауза трябва да се превърне в „кауза до последен дъх“. Депутатът от „КБ“ Милко Багдасаров прочете приветствено писмо от председателя на ПГ на „Коалиция за България“ Сергей Станишев, което публикуваме отделно.

Областният управител Бисер Николов в своето приветствие призова да извлечем поука от историята и да отдадем почит към жертвите. Доц. полк. Станчо Станчев прочете поздравително писмо от името на командор Димитър Ангелов – началник на Военна академия „Г. С. Раковски“ и предаде поздравите на военния министър Ангел Найденов. Сред гостите на конференцията беше и председателят на ДАА Иван Комитски. В първата част на конференцията доклади изнесоха доц. д-р Р. Караганев (ИИИ – БАН), доц.д-р Г. Митринов (ИБЕ – БАН), членът на Върховния комитет на СТДБ проф. д-р Д. Порязов (ТНИ), доц. д-р Г. Михова, проф. д.ик.н. П. Найденова (ИИНЧ – БАН) и проф.д-р Св. Елдаров (ИБЦТ – БАН). Членът на ЦР на СТДБ и председател на ТЖС Петра Мечева в своя доклад припомни факти от живота на известната краеведка и журналистка Мара Михайлова и нейната роля за създаването на женския съюз. След това научната програма продължи по секции, в които бяха представени доклади и научни съобщения. В първата, посветена на проблема за тракийските бежанци в международните и двустранни договори – исторически и съвременни аспекти, участваха д-р В. Стоянова (ИИИ – БАН), д-р Б. Бузашка (ТНИ), Папани Козарева

(ТНИ), Георги Илиев (ТД – София).

Във Втора секция, посветена на съдбата на тракийските бежанци в индивидуалната и колективната памет, участваха доц. д-р Л. Любенова (ИИИ – БАН), Т. Марева (РИМ – Смолян), д-р П. Карамитрева, П. Ходулов и Св. Каранева (Пловдив), д-р М. Маркова (ИЕФЕМ – БАН).

В Трета секция, посветена на драмата на историята – сто години по-късно, участие взеха Я. Саръев (СУ – ИФ), И. Ангелова (ДА – Кърджали) и А. Попов (ИД – Хасково).

В Четвърта секция, посветена на настаняването, оземляването и адаптацията на тракийските бежанци в България, участваха Д. Бурулянова (РИМ – Кърджали), ст.н.с. Г. Граматиков (ТНИ – Хасково), В. Златилов (ДА – Кърджали), д-р Кр. Узунова – (РИМ –

Хасково), В. Ташкова – Кърджали.

СТДБ и ТНИ ще публикуват представените доклади в специално издание, а някои от тях ще намерят място по страниците на в. „Тракия“. Всички, участвали в конференцията, получиха книгата на Л. Милетич „Разорението на тракийските българи през 1913 година“.

Конференцията приключи своята работа с подкрепа на инициативите за внасяне на проектодекларация в Народното събрание в памет на събитията, свързани с разорението на тракийските българи, която публикуваме отделно. Бе подкрепено и внасяне на предложение в МОН по-широко да се застъпи в учебниците по история или специални приложения темата за разорението на тракийските българи. Последното предложение бе за преименуването на ГКПП „Маказа“ в ГКПП „Тракия“. Бе възложено на СТДБ да внесе предложенията в Народното събрание, Министерски съвет и Министерството на образованието и науката.

КАК СЕ ВРЪЩА СРЕДНОВЕКОВОНОТО

ИМЕ ЕФРЕМ?

Откъс от книгата на проф. д-р Георги Янков „Историята на село Ефрем“.

Под името Урумкой средновековното селище и крепост Ефрем влиза в пределите на България (първоначално в Източна Румелия) през 1878 г. – Освобождението на България. Границата минава през землището на селото. Съседните села Малки Воден, Бориславци и Черешак остават в пределите на Османската империя до 1912 г. В продължение на десетилетия в село Ефрем има българска военна част, застава, която охранява границата до 1913 г.

След Освобождението съгласно териториалното устройство на Източна Румелия селото е включено в Харманлийска околия, Хасковски департамент. По-късно през 1900 г. селото е включено в Харманлийска околия, Старозагорски окръг.

По сведения на Пенка Чакалова през 1904 г. гъркът Алекси Костов от с. Ефрем (Урумкой) се заселва в съседното село Ярджили или

Малко Брягово. До 1908 г. се заселват там и още десет гръцки семейства. През 1925 г. те се изселват в село Дикоя, Западна Тракия.

Как село Урумкой е преименувано през 1906 г. и си възвръща средновековното име Ефрем? Това става благодарение на Христо Милев, който по това време е бил управител на Старозагорски окръг. Езиковедът проф. Тодор Балкански определя Христо Милев като „първия български пурист при имената на селищата“. През 1906 г. той променя почти всички турски имена на селищата в окръга, включващ по това време и Харманлийска околия. Става дума за „единствените променени имена на селища, в които има някакъв смисъл и връзка със старата ойконимия“, със старите селищни имена от времето на средновековното

българско царство. Това не е случайно, като се имат предвид задълбочените исторически познания на Христо Милев. Както вече споменахме, той е автор на книга с две карти – за Първото българско царство и за Търновското царство по времето на Асеневци.

Старите хора в с. Урумкой през 1906 г. съобщават на Хр. Милев старото име на селището – Ефрем, и той го поставя на картата си. С Указ № 462 от 13.12.1906 г. село Урумкой е преименувано в Ефрем, по точно възвръща средновековното си име. Със същия указ са преименувани и няколко съседни села – с. Алвандере в Малко Градище, с. Ярджелий в Брягово, а през 1960 г. получава сегашното си име Малко Брягово, с. Козлуджа в Орещец.

Останалите съседни села са преименувани през 1934

г. с министерска заповед № 2820 на правителството на Кимйон Георгиев-с.Ада чалъ в Бориславци, с.Сюлбюкюн в Малки Воден и с. Кирезлик в Черешак.

За периода 1878–1912 г. с укази, правителствени доклади и заповеди са променени имената на 423 населени места или 10,5% от селищата в България. Тази патриотична тенденция е израз на стремежа на тогавашните български държавници да укрепват българската национална идентичност, да заличават следите и раните, останали от чуждия завоевател. Завоевателите винаги са се стремели към национално обезличаване на завоюваните народи, като са променяли топонимията, названията на селищата, а и на част от населението. Османската империя е типичен пример в това отношение.

• Авторът пред параклиса в с. Сачани, от където са преселили ефремци

„ИСТОРИКЪТ“ САЛИХ БОЗОВ ПРЕНАПИСВА ИСТОРИЯТА

Продължение от миналия брой

ДОЦ. ГЕОРГИ МИТРИНОВ

Колкото до бесенето в с. Акбунар, то е извършено от башибозуци, установили се там по време на Междусъюзническата война, 1913 г. Тогава са били обесени няколко местни българи в с. Акбунар затова, че си сменили вярата и се похристиянчили! Но Салих Бозов с едно ходене за няколко часа в Бялзворско няма как да научи всичко, особено като не иска да го научи.

Разбира се, не може в една статия да се разгледа подробно фактологията, включена в цялата книга, тъй че само с тия няколко примера се поставя въпросът за автентичността и достоверността на събраните данни, които са представени като неоспорим факт.

В доста разкази на Салих Бозови събеседници се споменава за територията на юг от днешната ни държавна граница, която е назовавана Гръцко, но по време на събитията през 1912 г. Гърция не е владяла тия територии! Това още веднъж поставя под съмнение верността на препредаваните през годините сведения за събития, случили се преди близо 100 години: „И от Боево потеглил керван от бежанци през Палас за гръцко Алмалъ“ (с. 27) (тук трябва да отбележим, че с. Алмалъ е влязло в гръцка територия едва през 20-те години на 20 в., та не може през 1912 г. да е било гръцко);

Почти няма страница в книгата, на която поне по веднъж да не е употребен термин геноцид и производните му. А какво да кажем за несполосаните авторски опити да се включи терминът в съчетания: „За Дарьдере (дн. Златоград) геноцидната есен 1912 г. е пряко действие срещу двамата афузи“; „Оставил той завинаги и геноцидна кота в

топонимията на селото – Кара Салихов гроб“; „И Мамин Кольо намира време да обогати арсенала от геноцидна изобретателност“.

Да, имало е убийства и грабежи над българи мохамедани, извършвани от местни бабаити българи християни. Но дали това е геноцид? В случая кокошкарските набези на шайки разбойници, действащи самостоятелно с цел грабеж, съвсем не са геноцид. Но целенасоченото изстребване на мирното българско християнско население в Източна и Западна Тракия, както и в Източните Родопи, извършвано от турска войска и башибозук през 1913 г., по време на Междусъюзническата война, си е точно геноцид. Достатъчно е да се прочете документалната книга на Л. Милетич „Разорението на тракийските българи през 1913 година“, за да се види това (Милетич 1918). Пред документалните факти за планомерното изстребване на българското християнско население в тия райони, убийствата с цел грабеж, извършвани от банди обирджии и разбойници в Родопите бледнеят. А такъв геноцид, сиреч планомерно масово изстребване на българското християнско население, е извършен и в Егейска Македония от настъпващите гръцки войски през 1913 г., също по време на Междусъюзническата война. И тук трябва да се припомним на пишман родопския историк Бозов, че благодарение на спонтанно образуваните през 1913 г. карлуковска чета с войвода Пею Шишманов, чокмановска чета, райковска чета и други чети, среднородопското християнско население е опазено от настъпващ многоброен башибозук. Достатъчно данни за това има в селищните монографии за Славейно, Петково, Чокманово и др.

От всичко написано дотук се налага

доста изводи. В книгата липсва справочен апарат. А след като се разглеждат исторически събития, на които се прави опит да се даде нова трактовка, би трябвало авторът да цитира други автори, на чиито изследвания да се позове. Книгата е построена на основата на разкази на събеседници, в повечето случаи представени едва ли не като очевидци на събитията. Но тия хора най-често са били родени малко преди или около Балканската война. Всички тия спомени са им препредавани от родители, дядовци и баби и не е ясно доколко в основата им са залегнали безспорни факти, без да са „разкрасявани“.

В своя опит да пренапише родопската история от времето на Балканската война Бозов вкарва много неистини, лъжи и клевети, обръква събитията, вмения вина на християните като цяло, особено на тия, които с оръжие в ръка се борят за освобождението на родния край. В един къп са вкарани четите към Македоно-Одринското опълчение и шайките на отделни разбойници, които наистина издевателствали над местното българско население, изповядващо мюсюлманска религия, с цел грабежи.

Разбира се, могат да бъдат коментирани още много свидетелски данни и авторски тенденциозни внушения, но не това е целта, а да се покаже безотговорността на един внушил си че може да пише и то да пренаписва историята пишман писател. Нищо чудно за своите колкото смехотворни, заради многото грешки от всякакво естество, толкова и трагични, заради внушенията с открита антибългарска насоченост, опити, Бозов да бъде титулуван като голям писател, да бъде награден като борец за възтържествуване на правдата в някоя съседна нам държава. Крайно време е да се спре с публикуването на подобни безотговорни писания, създавани от неподготвени автори, а да се проучи сериозно наличната литература по дадената тема и едва тогава да се пристъпва към писане.

Приветствие до проф. Георги Янков

Уважаеми проф. Янков,

Приемете моите и на Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България приветствия по повод на представянето на Вашата родолюбива книга „Историята на село Ефрем“.

Поводът да се съберем заедно днес, е и радостен, и трагичен. Той е съпроводен със спомени за много страдания, жертви, кръв и сълзи. Но и с упование и вяра в корените ни, които пият живителните си сокове от миналото, от спомените, от историята. Защото, както пишете, „Патриотизмът не е възможен без привързаност към земята и родното селище.“

Паметта е жива в сърцето на всеки един от нас. И ние на свой ред пазим в сърцата си и се прекланяме пред трагизма, героизма и саможертвата на нашите деди, поели по пътя на своята голгота към България.

Четейки Вашата книга, ние тракийци, се вълнуваме от историята на това будно българско село и неговите жители, от неугасващия им стремеж да съхранят българското, православните си традиции и непокорния си дух, от преклонението им към знанието и напредъка, от героизма им по време на войните и от непоколебимото им желание да изграждат новата история на България.

Но може би най-ценното за нас във Вашата книга е, че тук са събрани в едно минало, настояще и бъдеще. И една надежда – да продължим напред.

Ние сме съмишленици и съм уверен, че „Историята на село Ефрем“ ще бъде още един значим принос за изучаването и съхранението на историята ни, а оттук – и за укрепване авторитета на тракийци в гражданското общество на България в името на едно по-добро и успешно бъдеще.

Уверен съм, че Вие, проф. Янков, все така всеотдайно ще предавате родолюбивия си дух на младите, за да се съхрани паметта и родовите корени български.

Желая Ви здраве, лично щастие и много плодотворни делници!

С уважение Красимир Преманов,
председател на СТДБ

Европа търси отговор на проблема с незаконните имигранти

Ако има едно нещо в Европа, по което всички са съгласни след смъртта на близо 200 мигранти край бреговете на Италия миналата седмица, то е че нещо трябва да се направи.

Но въпросът какво точно е необходимо, вече се оформя като ябълка на раздора. Европейските вътрешни министри се готвят за дебати по въпроса.

Миграцията от дълго време е чувствителна тема в Европа, която остава приоритетна дестинация за тези, които търсят по-добър живот. През 2011 г. в ЕС е имало около 1.7 милиона имигранти според статистиката на агенция Евростат.

„Днес мигрират повече хора от всякога“, отбелязва миналата седмица Уилям Су-

инг, генерален директор на Международната организация по миграцията, на среща, организирана от Съвета за външни отношения.

От друга страна, често наблюдаваме „нещо като вълна, прилив на антимигрантски настроения, по-затегнати визови режими, затваряне на границите, изграждане на стени, създаване на препятствия за придвижването на хора“, каза той.

Италия за момента единствено иска съдействие от ЕС, за да се справи с новия приток на мигранти, идващи от раздираните от конфликти Близък изток и Северна Африка.

Европа е на кръстопът – трябва да реши дали наистина е съюз от държави“, заяви Анджелино Алфано пред

италианския парламент миналата седмица. „Средиземноморието е границата между Африка и Европа, а не между Африка и Италия“.

„Случилото се край Лампедуза е огромна трагедия – най-голямата трагедия, свързана с миграция на хора в историята на Сицилия, а най-много боли от факта, че Европа е страничен наблюдател“, написа в отворено писмо кметската на Лампедуза Джузи Николони. „Общини като нашата не може да бъдат оставени сами на фронтовата линия“.

По официални данни за първите 9 месеца на 2013 г. около 30 100 души са стигнали с плавателни съдове бреговете на Италия, за да търсят убежище, в сравнение с 2012 година, когато те са били по-

малко от 8000.

Тези цифри изобщо не могат да се сравняват с 62-те хиляди души, дошли по море в Италия през 2011 г. в разгара на продемократичната вълна от протести, известна като Арабска пролет.

Сега Алфано казва, че Италия има нужда от съдействие. Блокът на 28-те обаче няма особено желание за драстични миграционни реформи, особено що се отнася до т.нар. Дъблински правила, които принуждават лицата, търсещи убежище, да искат закрила от първата страна, в която пристигнат.

„Определено не говорим за Дъблин. Случаят е приключен“, заяви дипломат от ЕС, пожелал анонимност.

Попитани какви други пътища за действие има, служи-

тели на ЕС посочват нуждата от напредък по европейска система за гранична охрана; напредък по междудържавното партньорство, за да могат мигрантите да останат (в съответната страна) или да преминат транзит; и напредък по действията срещу трафикантите на хора.

„Миграцията намалява бедността изключително много. Нуждаем се от нови канали за легална миграция“, заяви миналата седмица еврокомисарят по вътрешните работи Сесилия Малстрьом.

Неправителствени организации призоваха ЕС да създаде „хуманитарни канали“, позволяващи на търсещите убежище да прекосяват безопасно Средиземно море.

„Тъй като почти не съществуват законни канали за

влизване в ЕС с цел търсене на закрила, повечето бежанци нямат друг избор, освен да рискуват живота си в опит да отидат на безопасно място“, отбелязва Европейският съвет за бежанците и изгнаниците.

„Това трябва да се промени“.

Възможността за по-голямо финансиране на Италия също бе засегната, въпреки че служители в ЕС посочват, че страната вече е сред получаващите най-много помощи за миграция, и тази година за целта са отделени 138 милиона евро.

Италия обаче не е сред европейските страни, които приемат най-много търсещи убежище, не пропускат да отбележат критиците.

През 2012 г. са получени 15 715 молби за убежище. Австрия, Белгия, Великобритания, Франция, Германия и Швеция са получили повече молби, а Германия оглавява списъка със 77 540 кандидати според Евростат.

И все пак ЕС не може да остане безучастен – особено с приближаването на изборите за Европейски парламент догодина. Европейската комисия обяви вчера, че нейният председател Жозе Мануел Барозу ще посети Лампедуза „в духа на европейската подкрепа и солидарност“.

Очакванията, че министрите ще предприемат значителни действия обаче са минимални.

„Ще бъде поставено началото, първият съдийски сигнал за по-нататъшни действия“, заяви дипломат от ЕС.

Сърбия разколебана за еврочленство

Лидерът на опозиционната Демократическа партия на Сърбия Воислав Кошунница заяви, че Сърбия трябва да се откаже от плана за присъединяване към Европейския съюз и да обяви политически неутралитет, предаде агенция „Бета“, цитирана от БТА.

Кошунница каза, че днес „повече от всякога“ е ясно, че отказът от европейска интеграция е основното условие за оцеляването на Сърбия, опазването на държавната – цялост и икономическото – развитие. Кошунница, който е бивш сръбски премиер и президент на СР Югославия, добави, че неутралитетът ще отговаря повече на сръбските национални и икономически интереси.

„Евроскептицизмът набира сила в Европейския съюз и във време на сериозна криза, разтърсваща съюза, отказ на Исландия от европейската интеграция и планове на Великобритания да обяви референдум за излизане от ЕС, е крайно безотговорно Сърбия да продължи стремглаво към интеграция, жертвайки националните и икономическите си интереси“, каза Кошунница.

Той подчерта, че военният неутралитет се е оказал добро решение и Сърбия трябва да обяви и политически неутралитет.

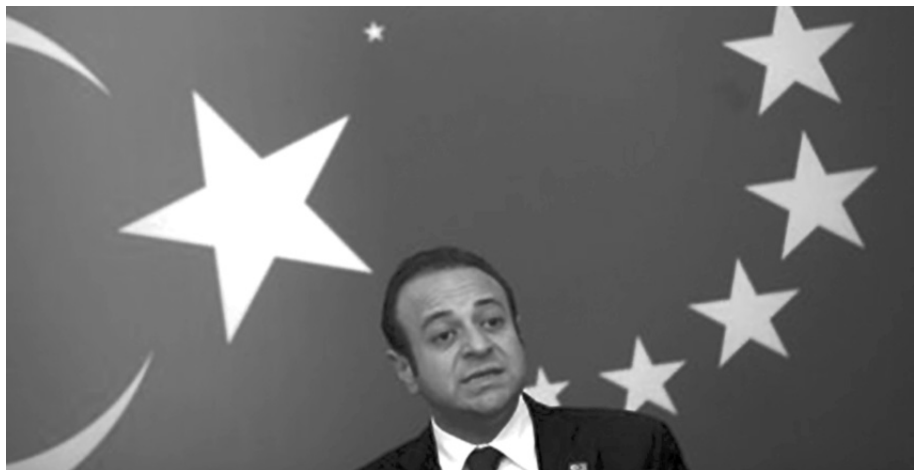
Междувременно сръбският вицепремиер Александър Вучич обяви в емисия на телевизия ТВ1, че Сърбия е пред фалит в истинския сми-

съл на думата и мерките за икономическо възстановяване ще бъдат тежки, а не популистки.

Говорейки конкретно за мерките, които ще предприеме правителството, той посочи, че трябва да се намалят субсидиите и да се реализират икономии в министерството на вътрешните работи или министерството на отбраната. Освен това ще бъде разгледана и възможността за въвеждане на така наречения солидарен данък за доходите, надвишаващи определена сума.

Трябва да намалим заплатите в държавния сектор, ще видим по какъв начин ще го осъществим технически. Пенсията няма да пипаме“, каза вицепремиерът.

Турски министър иска „насърчение“

Турският министър за ЕС Егемен Багъш заяви, че Турция трябва да бъде „насърчена“, за да отвори повторно гръцката православна семинария „Халки“ на остров Хейбели (Халки) край Истанбул, като призова Гърция да спазва обещанието си за откриване на джамия в Атина, съобщи вестник „Хюриет дейли нюз“, цитиран от БТА.

Семинарията „Халки“ беше затворена не от нашето правителство, нито от някоя политическа партия. Тя е затворена със съдебна заповед. Ако са нужни някои разпоредби за обезсилване на съдебната заповед, аз призовавам Гърция да предприеме необходимите мерки: насърчете ни и вие, изпълнете обещанията си, каза Багъш на откриване на офис в Брюксел на Анадолската агенция.

Министърът подчерта, че турската страна ви-

наги е подчертавала необходимостта от паралелни и добронамерени стъпки по въпроса. Ние сме показвали многократно, че сме добронамерени към православните граждани, посочи Багъш и обърна внимание върху обещанията на Гърция за откриване на джамия в Атина.

Все още няма мюсюлманско гробище в Атина. Ако мюсюлманин почине, той трябва да бъде погребан в Западна Тракия. Думата „турски“ все още не може да се използва в имена на асоциации и избраният мюфтия не е признат. Всички тези неща показват, че член на ЕС действа срещу правилата на блока, отбелязва Багъш.

Повторното отваряне на православната семинария на остров Хейбели не беше включено в огласения пакет с демократични реформи на турското правителство, което предизвика някои критики.

ВАНЯ ПЕЕВА

В първия учебен ден в клуба на Тракийско дружество „Димитър Маджаров“ цареше оживление. Чуваше се просвирване на инструменти, репетираха се песни, пъстрееха красиви тракийски носии.

Хората се вълнуваха: ще посрещат далечни гости – студенти по балканистика от университета „Мария Кюри-Склодовска“ в полския град Люблин. Тяхното посещение в Кърджали бе част от практиката им, свързана с бита и културата на днешните балканци. Ръководител е д-р Камен Риков, лектор по български език, литература и култура в Люблин.

Към 18 часа гостите влязоха. Екна звучна тракийска песен от хора и оркестър. Девойки в носии посрещнаха гостите с хляб и сол. След това ги поздрави председателят на Тракийското дружество Яни Янев. Студентите слушаха неговия разказ за нерадостната съдба на тракийските бежанци, прокудени от родните си места след войните през 1912–1918 г. от Егейска и Одринска Тракия и Мала Азия, за ролята на

Кърджалийци посрещнаха гости от Полша

тракийската организация в защита на интересите на бежанците, за съхраняването на вековните им традиции и духовна култура. Полските гости имаха възможност да се убедят, че тежкото минало на тракийците не е успяло да ги сломи.

Като ярка илюстрация на разказаното звъннаха тъжни и радостни тракийски песни, изпълнени от хора и оркестър на Тракийското

дружество. Тъжното хоро на тракийци показа на гостите високия им дух и в най-тежките моменти от живота в миналото. Всяко от изпълненията бе съпроводено от бурни аплодисменти. Люшнаха се хора и ръченици, гостите също се запалиха и се хванаха на хо-

рото. Младите поляци бързо схванаха стъпките и ритъма и заиграха като същински българи. Така неусетно минаха два часа.

От името на очарованите студенти и преподаватели д-р Риков изказа сърдечна благодарност и желание отново да гостуват на кърджалийските тракийци. Той подчерта възможностите и желанието си да съдейства на кърджалийски младежи да учат в Люблинския университет.

Заредени с емоции, тридесет и двамата балканисти от Полша и техните ръководители посетиха Перперикон и Историческия музей и отнесоха спомена за гостоприемството и несломимия български дух на потомците на тракийските бежанци.

В Хасково се срещнаха потомци на тракийски бежанци

КИРИЛ САРДЖЕВ

На 30 септември в хасковския хотел „Ретро“ се проведе среща на потомци на тракийските българи, принудени да напуснат родните земи и да се спасяват в България. На нея присъстваха над 120 потомци от първото поколение, които днес са от 80 до 100 години. Най-възрастните бяха Руска Кирекчиева, която вече е навършила един век, Мария Пелтекова на 96 г. и Иван Беделев – на 97 г.

Срещата бе уважена от областната

управа в лицето на зам. областния управител Иван Станчев и секретаря на общината Атанас Димитров. Бяха прочетени поздравителни адреси от името на председателя на СТДБ Красимир Преманов и от Любомир Попов – Ген.консул на България в град Одрин. Кратки приветствия към потомците поднесоха: Кирил Сарджев – председател на ТД „Георги Сапунаров“ – Хасково, Иван Станчев – зам. областен управител на област Хасково, Красимира Узунова член на УС на ТД „Георги Сапунаров“ и Димитрийка

Христова – председател на Народно читалище „Тракия–2008“ в Хасково.

Групата за автентичен фолклор „Тракийска дъга“ към дружеството поздрави потомците с песни, пети от техните родители в родната им Тракия. Те предизвикаха сълзи в очите на много от присъстващите. Срещата бе отразена от местните телевизии, вестници и сайтове. Няколко дена след нея в града се коментираше това вълнуващо събитие, защото в наше време почит и уважение се поднася повече, когато човекът вече го няма, но не и приживе.

В Средец направиха изложба на кърпите

ДОНКА ВЪЛЧЕВА

По случай 80-та годишнина от създаването на женското тракийско движение в България, тракийско дружество „Лазо Лазов“ в Средец проведе фолклорна среща на тема „Хубост от векове за векове“.

В продължение на час говорихме за значението на кърпата в миналия и съвременен живот. Убедихме се, че тя е сътворена от златните ръце на българката, от уменията ѝ да разхубавява себе си и своя дом, затова естествено намира широко приложение и днес.

Подредихме изложба на кърпи, извадени от старите ракли, които носят свежестта на зелените ливади, лъчите на яркото слънце, аромата на червената роза. Или както казва народът: „очите гледали, ръцете ги тъкали“.

Красотата на странджанската кърпа е вдъхно-

вила и писателят Николай Хайтов да я увековечи с думите „Известната хармония в кърпата е разказ за една душа, за един свят, вложил всичко от себе си, за да приготви кърпата“.

Така за кратко време се срещнахме с този свят – далечен и близък, романтичен като приказка.

Нови членове на СТДБ

Ректорът на УНСС – проф. д.ик.н. Стати Статев стана член на СТДБ. Биографията на проф. Статев включва сериозна научна и преподавателска работа в УНСС, в Бостънския университет в магистърската специалност „Източно-европейски икономически реформи“ и в Пирейския университет в Гърция в магистърската програма „Как да правим бизнес в България“. Ръководител и участник в множество международни и национални научноизследователски проекти.

Член на Управителния съвет на Българската народна банка. Автор е на стотици научни публикации и учебници по икономика.

Към тракийци се присъедини и проф. д-р инж. Никола Михайлов, завеждащ катедра „Птища“ на Университета по архитектура, строителство и геодезия. Той преподава дисциплината „Съвременни технологии на строителството на пътища“, като води лекции също така и по „Строителство на автомобилни пътища“.

Радваме се да ги видим в редиците на тракийци и им пожелаваме успех.

Учени от ТНИ участват в международна конференция

На 2 октомври учени от ТНИ участваха в Международна научна конференция „110 години от Илинденско-Преображенското въстание“, провеждана под патронажа на министъра на отбраната Ангел Найденов. Научният форум бе организиран от Военна академия „Г. С. Раковски“, Регионалния исторически музей – Благоевград, Института за исторически изследвания при БАН, Македонския научен институт и Военноисторическата комисия.

На 3 и 4 октомври заседанията на конференцията продължиха в Благоевград. Учени от България и чужбина обсъдиха военните аспекти на въстанието от 1903 г., българската национална идея от Сан-Стефано до Букурещ, от Руско-турската освободителна война (1877–78 г.) през национално-освободителното движение в Македония и Одринска Тракия и неговата кулминация – Илинденско-Преображенското въстание до Балканските войни от 1912–1913 г.

От 4 до 6 октомври се проведе и военно-историческа експедиция „По бойния път на четата на ген. Иван Цончев през Илинденско-Преображенското въстание 1903 г.“, в която също участваха нашите учени.

Абонамент 2014 г.

Отново дойде време за абониране. Абонаментът за новата 2014 г. може да бъде извършен в най-близкия клон на „Български пощи“, в редакцията на в. „Тракия“ и при отговорниците, определени във всяко дружество. Най-добрият начин обаче си остава абонирането вътре в дружеството, той като тогава по-голяма част от сумата остава в СТДБ.

И през следващата 2014 г. цената на в. „Тракия“ се запазва, като за година абонаментът е 9,60 лв., за половин година е 4,80 лв, а за тримесечие – 2,40 лв. Сумите не са големи и са по джоба на повечето тракийци.

Най-късно до 10 декември отговорниците трябва да изпратят до редакцията списък с трите имена, адреса и срока, за който са абонаментите. Събраните суми трябва да бъдат изпратени в СТДБ, който ще се разплаща с разпространителите.

Ако искате да научавате навреме за събитията в съюза, ако искате да следите развитието на въпросите, свързани с тракийската кауза или да разказвате за мероприятията, които сте организирали в своето дружество, трябва да направите абонамента си навреме.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А Печат: Алианс Медиапринт

Абонирайте се!

Каталоген
номер

759

Издава: Централното ръководство

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Никола Инджов и Тодор Корув; Главен редактор: Соня АНГЕЛОВА;
e-mail: vestrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Михаил ЖЕЛЯЗКОВ (Бургас) - 056/86 16 76; Веселина АЛЕКСИЕВА (Варна) – 0888 89 59 27; Наско ТОДОРОВ - 0878 83 39 92; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) - 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) - 02/884 25 59; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) - 044/62 48 53; Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) - 0301/63 008; Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) - 038/632 060; Маргарита НАЧКОВА (Шумен) - 054/86 99 52; Мария ИВАНОВА (Ямбол) - 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STABGSGF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

Яйлагюню – въглени в паметта

■ Възстановената стара постройка и новата къща в двора на Пейо Караиванов в с. Яйлагюню

СТАНКА БИТЛИЕВА

Името на село Яйлагюню са всъщност две слети думи. Яйля в буквален превод означава пъстър, цветен. Има и описателно значение – лятно пасище на балкан. Думата гюн, гюню се превежда като време, празник, слънце или описателно – слънчево място. Известно е също и явно побългареното, съкратено название Гюнюв, по подобие на Свищов, Самоков и др.

За Яйлагюню сведенията са, че е открай време чисто българско село. Източникът ни насочва към важния извод за съществуващото там българско население още в края на 15 век. Преди да продължим, с оглед бъдещо издирване от други потомци, правим и уточнението относно наименованието на селото. Среща се изписано по различни начини: Гюнюклю-15

в., Яйлагъоз, Яйлакли, Ейлагюне, Еля-Гюню, Яйлагюне, Яйлагюню и Гюнюв-в разговорния стил на дедите. Учените от Тракийския научен институт използват името Яйлагюню.

В края на 19 век в Одринския вилает живеят над 500 000 българи. Част от тях са патриаршисти – останали верни на Гръцката патриаршия, други са екзархисти-преминали към Българската екзархия. След 1860 г. се появяват българи униати в подчинение на Ватикана. Има българи мохамедани, изповядващи исляма, огагазени българи, гърчеещи се българи. И всички те са с българско потекло и български език като майчин. Историята няма точен отговор кога и как са попаднали там. Има препратки, които днешните учени откриват в източници от Евразия. Там търсят древ-

ните корени на българското племе.

Ценени и популярни сред нас са задълбочените изследвания на Любомир Милетич, който застъпва тезата, че „българи живеят там не по-рано от 300 години“, тоест от 16 век, че произлизат от Родопска планина и намира общи семантични прилики с родопското население в България. Населяват Западните и Източнотракийските области, където са бреговете на две морета – Мраморно и Бяло, поради изключително добрия климат и географско разположение стават обект на завоевания на четири империи-персийска, римска, византийска и османска.

В тези древни земи е село Яйлагюню – едно от българските села в Малгарска каза.

Според етнографията на вилаетите, издадена в Константинопол в 1878 г., оразяваща статистиката на мъжкото население от 1873 г., Яйлагюню е село с население 602 жители. В географско отношение селото се намира на оживен търговски кръстопът. Често от там минавали пътнически коли и търговски кертвани, самите жители търгуват по Цариград и Одрин, по близките пристанища Текирдаг и Дедеагач. Предлагат на пазара главно жито и всякаква друга земеделска и животинска продукция – масло, лой, тютюн, пашкули и др. Развити са мелничарство, хлебарство, терзийство, има налбанти, зидари, железари и пр.

Гюнювци, както са ги наричали околните, най-много ценят земята. Почвата им е мека и плодородна. Съчетана с беломорския климат – каквото посееш, все дава плод. Обработват стотици декари на домакински принцип. „По всички поменати села – пише в своето „Описание на малгарската кааза“ Арсени Костенцев – земята е обработена. Дава добра пшеница, ръж,

■ Стояна Апостолова-дъщеря на Енчо Курумбашев със семейството си

ечемик, едро и дребно просо, доста сусам и по-малко памук“. Произвеждат зеленчуци – чушки, праз, чесън, подправки, плодове – грозде, сливи, ябълки, круши от които приготвят вино, ракия, петмез, рачел, ошав. В мерата отстрелват зайци, яребици, кеклици и други пернат.

Популярни мъжки имена са: Калин, Михо, Атанас, Куменаки, Яни, Киро, Киряк, Карамфил, Трендафил, Костадин, Пею, Петко, Вълко, Димитър, Гьорго, Широли и др. От женските имена най-често се срещат: Груда, Калуда, Керацуца, Неранза, Еврония, Димитра, Каля, Калина, Кера, Елена, Мара, Мария, Злата, Неделя и др.

Топонимията на района не е проучена. Известно ни е името на планината Курудаг, както и на три землища в района – Топчийка, Доганджийка и Кочова чьошма. Имената на стари яйлагюнювски родове са: Граматикови, Върбанови, Караиванови, Курумбашеви, Яневи, Терзиеви, Диамандиеви, Маджарови, Тимневи, Кукучеве, Джибови, Бабачеви и др.

Облеклото на мъжете се състои от ръчно тъкани, бели на цвят мъжки ризи, наречени джамадани – от вълна, антерии – от памук, шаячни и дочени панталони, пояс, джубе – шуба, ямурлук, калпак, кюстек, гети и цървули. Жените носят дълги, някои бродирани на ръкавите и на полата бели ризи, фусты, фустани, престилки, чохени

елеци, чумбери на главата, колани с пафти на кръста, на краката пустали и кондури, пръстени и гerdани на пръстите и врата.

На празник по традиция всички излизат на хорището и на мегдана. Пеят песни и играят хора. Музикантите свирят на гайда, овчарска

свирка, кемане, тъпан. Децата играят на броилки, на чилик, мъжете на скамбил, царската, табла, дядовците въртят броеници и повтарят: „Кутучка, мутучка, саранда, маранда, тури тука пет, тури тука пет“. Жените упорито одумват закачките на момите и ергените.

■ Любомир Кабаков с годеницата си Неделя Кирова

■ Керана-дъщеря на Димо Караиванов със съпруга си Георги Ламбов